

Schaken populairder dan ooit

Vrijdag 15 januari begon in Wijk aan Zee het prestigieuze Tata-Steel schaaktoernooi, met grote namen als de Noor Magnus Carlsen en de Nederlander Anish Giri. Grote kans dat ook jij deze namen sinds kort kent, want mede dankzij de Netflix-serie *The Queen's Gambit* is er een ware schaakrage ontketend.

Foto: Splashnews.com (via ANP)

Dankzij de populaire Netflixserie *The Queen's Gambit* is ook in Nederland schaken populairder geworden

10 The Queen's Gambit

Voor veel mensen had schaken misschien een wat saai en stoffig imago, totdat de

serie *The Queen's Gambit* op Netflix verscheen. Deze serie (geschikt voor kijkers vanaf zestien jaar) maakte in korte tijd korte metten met dit stoffige imago en veroorzaakte een ware run op schaakborden.

15 *The Queen's Gambit* is een verhaal dat je teleporteert naar de jaren 60. De jonge Beth Harmon, gespeeld door Anya Taylor-Joy, leert schaken van de nukkige conciërge in het weeshuis waar ze opgroeit. Hij ziet haar talent en regelt dat ze op een schooltoernooi mag spelen. Ze blijkt een genie en laat de voltallige schaakclub alle hoeken van het bord zien. Al snel schaakt ze op het hoogste niveau, waar ze een regenboog aan kleur brengt in de grijze mannenwereld. De serie is gebaseerd op het gelijknamige boek

20 van de Amerikaan Walter Tevis.

Al een maand na lancering stond de serie in 92 landen in de toptien van Netflix, in 63 landen zelfs op nummer 1. Al miljoenen huishoudens hebben Beth in hun harten gesloten en zich door haar laten inspireren.

25 Niet meer aan te slepen

Dankzij het succes van *The Queen's Gambit* zijn de schaakspellen inmiddels niet meer aan te slepen. Ivar Smit van Schaak- en Gowinkel *Het Paard* in Amsterdam heeft er slapeloze nachten van: 'De vraag is echt geëxplodeerd. En niet alleen hier, maar in heel Europa, dus ook de leveranciers draaien overuren. Ik hoop dat ik nog aan een nieuwe voorraad kan komen.' Smit zag in een maand tijd zijn omzet

30 vervijfvoudigen.

Het is een ander soort klanten dat nu zijn winkel binnen komt, grofweg te verdelen in drie categorieën: mensen die vroeger hebben geschaakt, mensen van wie de partner eerder niet geïnteresseerd was en – inderdaad – meer vrouwen. Smit snapt wel dat de hele wereld in de ban is van *The Queen's Gambit*. De serie is knap gemaakt en omdat de makers advies hebben gekregen van schaakgrootmeester Garri

35 Kasparov ook heel realistisch. 'Alles klopt, de schaakstellingen, de schrijvers die worden genoemd. Het is heel knap gedaan,' aldus Smit.

Omdat het vanwege de coronamaatregelen lastig is om fysiek tegen andere mensen te schaken, kiezen steeds meer mensen voor online schaken, bijvoorbeeld via chess.com. Deze website schreef onlangs bezoekersrecords van boven de honderd miljoen en tijdens het NK internetschaken voor dames raakten

40 de servers zelfs overbelast.

Schaken een mannsport?

Het belangrijkste personage in *The Queen's Gambit* is dus Beth Harmon, een vrouw. Dat is best bijzonder, omdat de schaakwereld vaak wordt gezien als een mannenbolwerk. Neveneffect van de serie

is dat nu ook steeds meer vrouwen geïnteresseerd raken in schaken. De Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) is zeer te spreken over de groeiende belangstelling voor de denksport: 'De verhouding tussen mannen en vrouwen in de schaaksport is in Nederland behoorlijk scheef,' zegt Dharma Tjiam, directeur van Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) hierover. Ook het Tata-Steel schaaktoernooi is op dit moment louter een mannenaangelegenheid. Hij juicht de aanwas van vrouwen in zijn sport toe. Tot nu toe drong maar mondjesmaat een vrouw het mannenbastion binnen, zoals de Hongaarse grootmeester Judit Polgár, net als Beth een schaakwonderkind.

Nederlands talent

Ook in Nederland kennen we jonge vrouwelijke schaaktalenten zoals Beth Harmon. Zo werd de Amsterdamse Eline Roebers (14) vlak voor kerst wereldkampioen schaken in de klasse van meisjes tot en met 14 jaar. In een interview met *Het Parool* vertelt Roebers: 'Alle schaakstukken moeten goed samenwerken, als ze alleen maar op een vlak staan zonder functie, zijn de stukken zinloos. Elk schaakstuk moet ergens met een reden staan. Anders gaat het mis.'

Schaken is misschien wel het belangrijkste in het leven van Eline, vertelt ze in het interview. 'Toen ik jonger was, ging ik soms met vriendinnen mee naar turnen of ballet. Maar dat was het niet voor mij. Schaken is meer aan mij besteed. Schaken heeft heel weinig met fysieke capaciteiten te maken, dat trekt me heel erg aan. Je hoeft niet lang te zijn. Het maakt niet uit hoe je eruitziet of hoe sterk je bent. Leeftijd doet er ook niet toe. Het gaat er puur om hoe goed je in schaken bent. Je hoeft er ook niet slim voor te zijn. Inzicht is het enige dat je nodig hebt om een goede schaker te worden, al zal intelligentie een positieve impact hebben. Toch zal Roebers, die wordt geroemd vanwege haar aanvallende manier van spelen, niet hoog van de toren blazen. Ze vindt zichzelf nooit beter dan een ander. 'Ik denk dat alle acht speelsters van de kwartfinale kans hadden om te winnen. Het was een kwestie van wie dit toernooi toevallig het beste speelde.'

Schoolactiviteit

Om meer kinderen, en ook meisjes, aan het schaken te krijgen is meer dan eens geopperd om schaken een vaste plek in het schoolrooster te geven, iets dat vanuit de Europese Unie sterk wordt aangemoedigd. Ook hoogleraar neuropsychologie Erik Scherder (bekend van zijn optredens bij *De Wereld Draait Door*) is voor schaken op school. 'Schaken voegt iets toe dat niet in rekenen en taal zit,' zegt hij. Onlangs nog werd de Stichting Jeugdschaak opgericht, met als doel schoolschaken in Nederland te stimuleren. Wellicht worden er dus, straks al de scholen weer open gaan, allerlei schaakclubjes opgericht. En tot die tijd kun je je richten op het online schaken. Er bestaan zelfs een soort dating apps voor schaakliefhebbers, waarmee schaakspelers tegenstanders uit de buurt kunnen vinden om een potje (online) te schaken.

Bronnen: hetparool.nl, nos.nl, trouw.nl, gooieneemlander.nl.